

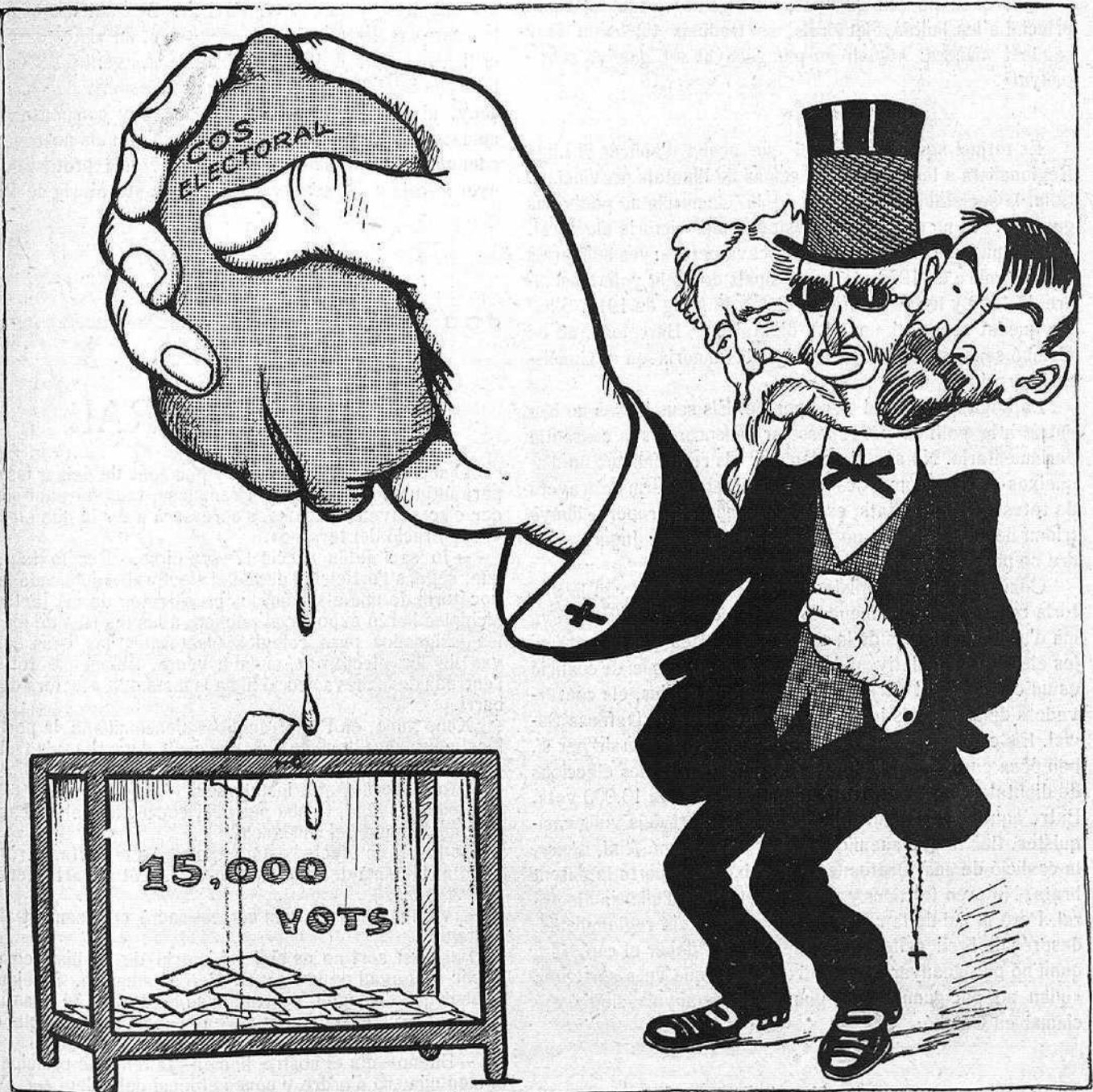
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 17 DE MARS DE 1911

NÚM. 1681 — ANY XXXIII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims — Atrassats: 20

LES DRETES

— No cal qu'ens escarrassem a exprimer més, una altra vegada... Ja ha donat tot el suc que podia.

Els que juguen pera guanyar

Un ex-diputat de l'Esquerra catalana—més aviat amic que enemic de la Lliga Regionalista—ens contà, ja fa temps, una frase que sentí de llavis d'en Cambó quan un y altre eren regidors de Barcelona. «Jo, quan no puc guanyar, transigeixo», exclamà un dia el *leader* regionalista. Se pot dir que en aquesta frase hi ha tota la concepció política y tot el temperament personal d'en Cambó.

«Jo, quan no puc guanyar, transigeixo». Adaptat aquet principi a les lluites electorals, se tradueix fidelment de la següent manera: «Quan no puc guanyar sol, guanyo acompanyat».

Es totjust aquet principi el que acaba d'aplicar la Lliga Regionalista a les darreres eleccions de diputats provincials. Sola, la societat de la plassa de la Cucurulla no podia pas guanyar. Y, no obstant, necessitava una victòria electoral. Ja feia quatre eleccions que li tocava perdre: les solidàries de Desembre de 1908, les municipals de Maig y de Desembre de 1909 y les de diputats a Corts de Maig de 1910. S'havia quedat sense ni un trist diputat per Barcelona, ab en Cambó sense acta y ab una migrada minoria en el Consistori barceloní.

La Lliga no s'ha fet pera perdre. Els seus homes no han entrat a la política pera passejar pels carrers la cessantia parlamentaria. No són ni poden ser els regionalistes un d'aqueixos partits romàntics que's mantenen fermes a través de totes les adversitats, esperant sempre el proper o llunyà triomf de l'ideal. Això no fa pera aquella casa. Jugar y perdre no pot ser.

Com que'ls regionalistes necessitaven aquet cop la victòria com el pa que's mengen, se decidiren a oferir la seva mà d'aliats als homes de la coalició de dretes que ja lluità en les eleccions legislatives de l'any passat. Aqueixa coalició es un conglomerat ultramontà format pels carlins, els conservadors dinàstics, els integristes y el Comitè de Defensa Social. Els components de la tal coalició són, cada hu de per sí, ben poca cosa; però junts ja són quelcom. En les eleccions de diputats a Corts de 1910 aplegaren prop de 10.000 vots. Entre aqueixos elements hi ha una bona part dels vells caciquistes, fins fa poc enemics mortals de la Lliga. Així, doncs, la coalició de les Dretes es un vaixell que porta la patent bruta. No eren tot flors y violes en el pacte d'aliança electoral. Però la llei de la necessitat es dura, y els regionalistes, després de breu reflexió, se decidiren a donar el cop. «Jo, quan no puc guanyar, transigeixo», o, lo que ve a ser igual, «quan no puc guanyar sol, guanyo acompanyat», degué exclamar en Cambó.

Ja han pres companyia els regionalistes. Ja han guanyat, en el districte II provincial, les majories. Si París valia una

missa, una victòria electoral be valia el sacrifici d'uns quants escrupuls revellits.

Aquesta es, crec jo, la psicologia de l'actitut de la Lliga. No vull dir que no hi hagi influït el natural y lloable desitg de derrotar el lerrouxisme. Però la raó íntima, decisiva, que han tingut pera retractarse del discurs d'en Cambó al teatre de Novetats ara farà dos anys, ha estat la de que necessitaven guanyar. No hi havia més remei. Si la Lliga ha perdut gloria, en cambi ha guanyat profit. La política dita positivista y realista porta aquestes y altres conseqüències naturals.

Tinc, emperò, el convenciment de que la Lliga s'ha buscat mals socis pera'l negoci electoral. Per de prompte, li restaran simpaties, y després, ab les seves pretensions, la posaran en un compromís. Li demanaran part en els beneficis; voldran actes y lloers en l'avenir. Les unions, quan no hi ha, per part de tots els que les formen, un viu esperit de sacrifici, són molt difícils de sostenir. La gent del Comitè de Defensa Social, especialment, no té esperit de sacrifici, ni seny, ni prudencia. Voldrà aventatges y compensacions, y menassarà ab trencar el pacte. Ja veuran els nostres amics com qualsevol dia llegiran alguna enèrgica protesta del senyor Pareja o del senyor comte de Santa Maria de Pomés.

WIFRED

□ □ □

□ □ □

DEL NATURAL

Cumplidor fidel de les lleis y poc amic de deixar les coses pera última hora, en Pep Franquesa, tan bon punt sapigué que s'acostaven eleccions, s'apressurà a fer lo que ell ne diu «l'exploració del terreny».

—Jo soc de la secció 17—va dirse.—Per lo tant, com que, segons l'article 19 de la llei electoral, «publicada la convocàtoria de una elecció, los presidentes de las Juntas municipales harán exponer al público, á las puertas de los locales designados para colegios electorales, las listas definitivas de los electores», anem a veure, abans que tot, si a l'entrada de la meua secció hi ha la llista dels electors d'aquet barri.

Xano xano, en Pep Franquesa s'encamina a la porta del local aont va votar en les eleccions darreres, y's troba ab que aquesta vegada la secció 17 ha mudat de domicili.

¿Aont haurà anat a instal·lar-se?

Roda per aquí, tomba per allà, consegueix al fi descobrir el domicili legal del seu col·legi.

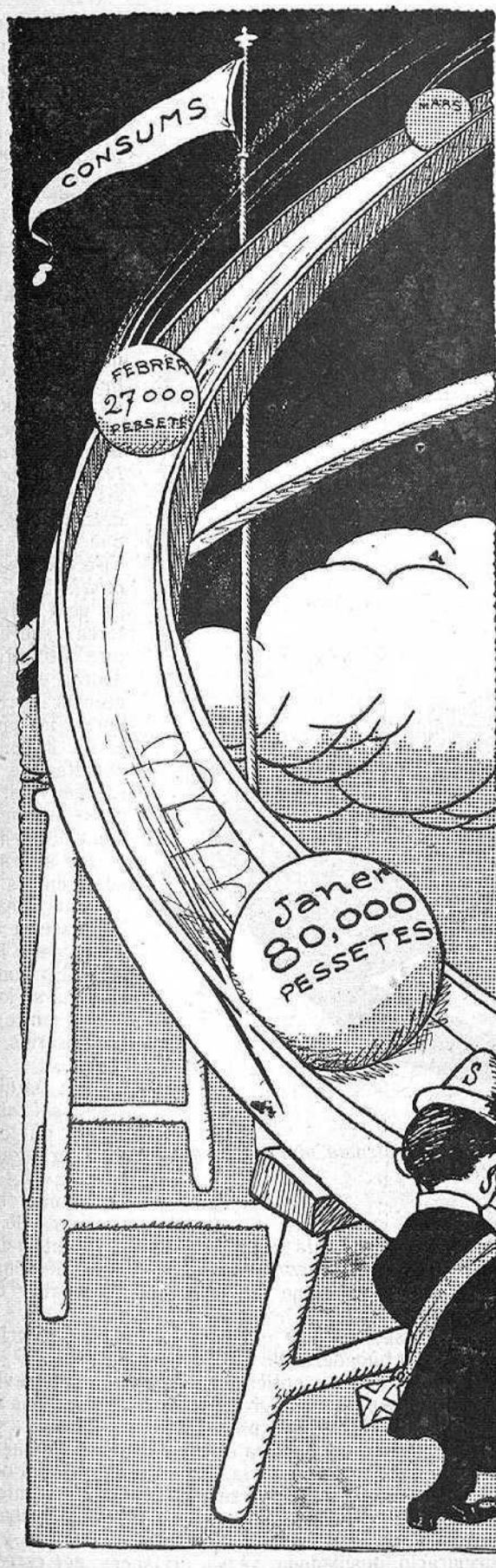
La llista, en efecte, està exposada a la porta, però no hi es tota. Una mà destructora n'ha arrencat la part inferior de tots els fulls.

—Veiam si el meu nom correspondrà precisament al tros segregat...

Però per sort no es així. L'estrip de la llista comensa un xic més avall de la F, y en Pep Franquesa, fullejant els trossos que l'incògnit destructor hi ha deixat, té la satisfacció de llegirhi el seu nom y s'entera del número que en la llista li ha vingut a correspondre.

—Bueno—diu el nostre home.—Ja tenim lo principal. Sé el meu número d'ordre y conec el local del col·legi.—

Ve'l diumenge, y en Pep Franquesa, segur ja del camí que ha de recórrer, se'n va a votar.

PANIC MUNICIPAL

A la porta del local, sorprès davant d'un petit cartell que veu clavat a la paret, s'atura.

—¡Aia! ¿No es la secció 17, aquesta?

—No, senyor.

—Ahir be ho era.

—Pues, ahí... verá usted.

—¿Aont es, doncs, la secció 17?

—Busqui a l'altre carrer. No ho sabem, a punt fixo.

En Pep Franquesa's treu la llei electoral que porta a la butxaca y llegeix: «Artículo 65. Serán castigados con las penas de arresto mayor y multa de 500 á 5.000 pesetas... los funcionarios públicos que... contribuyan á alguno de los actos siguientes: Primero. A que las listas electorales... no estén expuestas al público... en el lugar correspondiente...»

—Quan la superioritat se n'enteri—pensa l'home—ja pot amanir-se l'autor d'aquet cambi de locals, en virtut del qual la llista de la meua secció no ha estat exposada al public en el lloc que li corresponia.

Mentres tant, després de varies anades y vingudes, guiats més per l'atzar que per altra cosa, en Pep Franquesa troba el seu col·legi, s'agrega a la quia que a la porta s'ha format, espera que li toqui el torn, y per fi—¡moment inefable pera tot bon ciutadà!—vota.

A les quatre en punt de la tarda, desitjós de presenciar l'escrutini y vetllar fins al final pel compliment de la llei, l'honorat elector torna al seu col·legi.

La porta es tancada y uns quants ciutadans malhumorats formen, allà al davant, un silenciós grupo.

—¿Què passa?—pregunta en Pep Franquesa, admirat.

—Res.

—¿Doncs per què han tancat la porta?

—Perquè voten els de la mesa.

—¿Y per això han de tancar?

—Diuen que sí. Nosaltres erem a dintre y ens han tret.

En Pep Franquesa torna a desenvainar la llei electoral y llegeix en veu alta: «Artículo 71. Los que impidan ó dificulten la libre entrada... de los electores en el lugar en que deban ejercer su derecho... y su permanencia en los lugares en que se realicen los actos electorales... incurrirán en la pena de arresto mayor...»

—Diu que'ls Consums baixen?... Que baixin, que, a terra rai, no hi arribaran.

—Ja saben lo que'ls espera als desdixats que, després d'expulsarlos, han donat l'ordre de tancar aquesta porta!... No riurem poc quan obrin!...

Però, potser pera que en Pep Franquesa y els que l'acompanyen no puguin riure, els de dintre no obren. Y passen deu minuts, ne passen vint, ne passen trenta..., y la porta sense bellugarse. Quan al public que, impacient, s'espera al vestibul se li franqueja el pas són ja a prop de tres quarts de cinc!

—A veure ¿què s'ha de fer ara?— diu en Pep Franquesa, encarantse ab uns polissons que's passegen per davant del col·legi.

—¿Qué?—respon un d'ells:—Pues, nada. Empezar el escrutinio y continuar la función hasta que se acabe todo.

—¿Y res més?

—¿Qué más quiere usted que se haga?

—Però, doncs, aont som aquí? ¿Quin país es aquest?

Y palplantse la roba, com dubtant de si somia o què, en Pep Franquesa surt al carrer pera respirar una mica d'aire pur y mirar si pot tornar a la realitat.

Llavors ho veu, aont es.

Es a Barcelona, a la porta de la secció 17 del districte quart municipal, a les 5 y minuts de la tarda del dia 12 de Mars de 1911.

A. MARCH

VENINT DE CONFESSARSE

—Bueno; ja tinc la consciencia neta. Tornemhi, que no ha estat res.

lla del segon, o que Fulano s'ha venut l'auto pera comprar-se una tartana, tot seguit venen les crítiques del *five o'clock* y vinga fer capdells y comentaris. A cops d'estisora, de picador y de llengua, no li deixen a la víctima del pobre ric ni un òs sencer, ni un credit passable, ni una virtut a puesto.

Es un vici dels nostres *pudientes*, lo mateix de les femelles que dels mascles. Ells, que podrien, perquè disposen de *medis*, fer callar la gent, llensar terra a sobre de lo que convingui, daurar el llautó y atenuar els rebomboris, lo que fan es tot lo contrari: entretenir-se en tirar llenya al foc y passejar pomposament els pellingos de les seves concupiscencies.

Quin goig pera la classe y quina honra pera la familia! En comptes de taparse les miseries, ensenyar les miseries y la ceba!...

Ara mateix, ab el suposat cas d'un pobre milionari que, per atzars de la vida,—tots ens hi podem trobar—acabava de pas-

sar, segons deien, a la categoria d'insignificant pelacanyes, els *Nostres Senyors* de l'aristocràcia han donat un tristíssim espectacle, digne del barri més agitanat y de la pleu més esparracada.

—Sabs Fulano?... S'ha quedat sense un clau!—exclamen les il·lustres bugaderes de saló.

Y els que rebien la noticia espantant no s'atrevien a respondre: «Home, me n'alegro!», però insinuaven una mitja rialleta irònica y corrien a explicarho a tots els amics y coneguts. De primer, tot se'n va en discrecions y xiuxiueigs a cau d'orella, però la bola roda, y el panic s'apodera de les families acaudalades, y l'abono se n'entera, y a les conferencies se comenta, y ho sab el clero, y el gremi de sastres, y esclata, per fi, sorollós, violent, l'escandol, y la baixa y cruel murmuració, despiadada, vessa, cridanera, per carrers y per places.

Quan l'aristocràcia de l'or se sent trontollada per un terratremol aixís, per una sacudida d'aquesta naturalesa,

Del safreig dels rics

Els senyors de la nostra Barcelona són pitjors que les marmaneres. Encara no saben que un veí pega a la dona, encara no's corre que aquet del primer pis s'entén ab aque-

sembla que lo millor que podria fer es amagar, oblidar y distreure's. *Post pestum phestum...* A les grans commocions, als grans aclaparaments, han succeït sempre, immediatament, grans joies y grans disbauxes. Conten que, aleshores de la *febre amarilla*, entre'ls carros atapaits de morts hi anaven xarangles tocant aixerits passos dobles... ¿Per què davant dels que cauen víctimes d'aquesta altra febre, també groga, la peste del diner, no organisen els rics unes quantes *juerguecitas*?

La nostra gent adinerada no se sab pendre aquestes naturals evolucions d'altre modo que esglaiantse y fent escandol. Pietat pera l'infelís que ha vingut a menos, ni gota. Els més amics de l'interessat acceptarien de bona gana que al caigut se'l col·loqués dintre d'una gavia al mitg de la Plassa de Catalunya, ab un lletreret que digués: «Una gracia de caritat pera un ex-milionari».

—Mireuse'!!... S'ha tornat pobre!—dirien al passar, y després, més endavant, al cap de temps, tot lo més que a benefici seu se'ls ocorreria, fora, ab un gest de fingida commiseració, organitzar una tómbola «PARA LOS NÁUFRAGOS DEL ALGODÓN», «PARA LAS VÍCTIMAS DEL KRAC», o «PARA LOS HUÉRFANOS DE LOS FERROCARRILES AMERICANOS».

Quant més bonic, quant més humanitari no fora el silenci, en aquets casos!

Malaventurats els que no tenen altra anomenada que la de ser rics. El dia que un revés de fortuna se'ls emporta'ls quartos y la fama, befats dels uns, abandonats dels altres, acorralats per tothom, no cal que esperin altre consol que'l d'una cristiana mort... Y d'aquets que no més són rics, que no se'ls coneix sinó per persones de posició, que no gosin d'altre merit que'l de tenir diners y que saben perdre'n molts y no sabrien guanyarne uns quants pera rescabalar-se, demà que s'ho proposessin, d'aquets n'hi ha, per desgracia, més que un foc no'n cremaria, a Barcelona.

De modo que, avui per avui, lo més caritatiu que pot fer-se a benefici de la classe es recordarlos aquella dita:

«Quan vegis la butxaca del teu vel afaitar...»

FRA NOI

Quin goig me donen els infants!
Sento per ells una fal·lera!
Són tan ingenuus, tan *charmants*,
ab sa ignoscencia joganera!

El meu instint criaturer
ha omplert d'encants tota ma vida...
Tení a la falda un nen rialler
es pera mi cosa exquisida.

Per xò, amor meu, m'agrades tant:
perquè ets gentil com la mainada,
ab ton posat tendre d'infant
y ta alegria esbojarrada.

Per xò, asseiente damunt meu,
de mos petons te faig ofrena:
perquè no sé com t'ha fet Deu
que'm fas l'efecte d'una nena.

Y sols pressento en mi un perill:
que deixaras de ser criatura...
y no'm daras, potser, cap fill
per renovà ab ell ma ventura.

MAYET

Pel bé vostre y el de tots

Demà compliran quinze dies justos que'l jove actor Pere Codina actua al teatre Romea. No compto que hi hagi record d'una altra temporada tan infructuosa y tan accidentada com la que està a punt d'acabar. Aburit, entumit pel pitjor dels freds, el que produeix la soletat, deixà, el teatre del carrer de l'Hospital, el pas lliure al cinematògraf, y el cartell policromat anunciador de la pel·lícula més o menos sensacional cridà per uns dies al públic ab sos tons virolats y la seva composició patètica. L'atracció de moda s'ensenyorí de les taules patriarcales y quedà la sala en la penombra misteriosa que tan be s'adiu ab el dol rigurós. Al voltant del *succès* s'hi bastiren tota mena de comentaris y s'hi deixaren anar opinions pera tots els gustos. Aquesta circumstància ha d'esser prou pera que'ns estalviem nosaltres tota disquisició relacionada ab el passat.

Més que l'antecedent historic, ens interessa el fet de que, quan ens havíem acostumat a considerar el plet perdut per lo que de temporada oficial resta, aparegués de sobte un home de bona voluntat, ab la fe y les energies que calen pera dur a bon terme la nau, netejar de coloraines impropies la porta del Romea y provar de reanimar un cadavre que miravem ja sepult. Quin serà, en definitiva, el resultat del *cop-de-cap* acomplert per en Codina? Dificil es predirho. El mal del Romea ve de lluny. Pot dir-se que interessa les entranyes mateixes del teatre. No es vell, però ha fet en pocs anys uns avenços horribos. D'un temps cap aquí, se diria talment com si les empreses que en la seva direcció han corregut haguessin obrat aposta pera allunyarne els espectadors. No entra en el nostre objecte fer el més lleu retret a ningú. La raó natural ens porta a considerar els desacerts comesos com a fills d'un criteri equivocat. Lo innegable, lo que salta a la vista—y l'unic a retenir—es que'l públic comensà per sentir un dia marcada indiferència pel seu teatre predilecte; que l'indiferència anà poc a poc convertintse en animadversió, acabant darrerament per tornarse fonda anti-

—Ai, que magre que's torna, senyor Rovellat!... Això es la Quaresma... Vostè deu ser molt catolic...
—Pitjor que catolic, senyora. Soc vegetarià.

LES VÍCTIMES DE L'AVIACIÓ

EN FORONDA:—Pugin, pugin, que encara s'hi cabl...

patia. El Romea no oferia, en el sentir del públic, el més petit interès. Semblava com si les parets empudguessin...

Potser les coses hauran canviat. Al davant de la companyia que d'uns dies cap aquí actua al Romea hi ha un actor; un actor ab amor a l'estudi i un culte fervorós pera la feina. En les comèdies que en Codina porta fetes ha demostrat ésser home de gust depurat, aplomat, y d'un remarcable caient de distinció. No es, sobre tot, cap intuitiu, y aquest es sens dubte el seu major merit. Però el seu poder ha sigut tan gran que els elements per ell acoblats han produït a qui els ha vist l'efecte de quelcom inconegut, ab tot y sabèr-nosels de memoria. Un crític digué, dies passats, que la crisi del nostre teatre arrencava principalment de la manca de comedians. Tan bella sentència era coronada ab la dita de que, mentres a Catalunya el públic y els autors havien evolucionat gradualment, restava l'actor ab tots els defectes del comic primitiu, extrany a la nova manera de comportarse. A bon segur desconeix, el crític de referencia, les lluites ridícules, les envejes infantils, la viva susceptibilitat y la còmica presumpció que minen la naturalesa dels nostres comedians, o, de conèixeles, es tan sols en teoria... Aquets defectes característics de la nostra gent de teatre constitueixen la pitjor y la més grossa de les plagues que corsequen l'existència de l'escena regional. D'aquí principalment que siga una absoluta desmoralisació y una manca de deixuplina lo que entre els actors y actrius domini. El nostre teatre no ha modelat, fins avui, l'actor representatiu. La comèdia de prova, la pauta pera representar, se demana encara a la Terra baixa. El teatre regional pateix de l'abundor de Martes y Manelics...

Quan més fortament notavem el buid produït per la manca d'un comediant de maneres y autoritat, ha vingut el jove Codina a establir el respecte entre'ls seus, inculcantlos aquell esperit de sacrifici sense'l qual se fa precis renunciar a tota esperança de fer obra positiva. Que qui deu li tingui en compte. Que ho recordin els autors y que'l públic no ho oblidí.

En Fra Noi donava l'altre dia an en Codina una dotzena de

concells a quin més enginyós y encertat. Ab permís del coratjós actor, vaig a afegirne un a la llista:

No estrenis, si la cosa no està a punt de solfa. Val més una comèdia coneguda que una de nova, si pera ferla tens d'ensenyar la ceba.

Boy

DEL «LECHO DEL DOLOR»

El glosador s'acaba d'alsar del llit, després d'estar-se vuit dies de panxa enlaire. Les cames no'l volien dur, y quan les cames, que són el puntal de la persona, no volen dur a un home de bé, l'home de bé, per fama de treballador que tingui y per animós que se senti, no té altre remei que protestar y agèures'hi.

El glosador, a agèures'hi del tot, no hi ha arribat, primerament perquè no s'hi avindria y, després, perquè la veritat es que s'ha estat assegut al llit, y el senre damunt d'un matalàs no es més que la meitat del geure, es encara mitg moviment, mitja salut, com si diguessim; però, de protestar?... Si l'arriben a sentir els «del Bon Mot», o l'excomuniquen, o's declaren vensuts y tanquen

l'establiment. Pensar que'ls atmetllers vinga florir, y els colors de la paleta vinga migrarse, y el seu amo vinga pendre aspirina!... Vuit dies de reculliment, pera un home que ha escampat totes les boires; vuit dies de vagar pera un esquiol de tota la vida; vuit dies d'austeritat, pera un lleg que tot s'ho ha de ben menester, són un gros castie, cavallers.

Fins hi ha hagut un moment en que ha cregut que ja no era jove, el glosador; en que ha sentit el panie del cap-vespre. Sort que les mateixes ingenuïtats de l'esclat primaveral l'han fet reaccionar. Sort que al mirarse al mirall y veure que encara li quedaven altres colors de repuesto, ademés dels de la paleta, l'ha fet esperansar en un renovament de la naturalesa.

El glosador, en els seus vuit dies de no fer res sense galvana, en la seva setmana d'aviació quieta, durant el seu estat de prega-a-deu de rostolls ha fruit les delícies d'un principi d'aburriment. S'ha trobat en aquella situació beatífica de Sant Francesc, que diu que's mirava les papellones quan estava tip de contemplarse el llombrigo; s'ha sentit Esperit-Sant de retaula, d'aquells que no puguen, ni baixen, ni van al covador. El mal de la terra que hauria volgut trepitjar va arregarlo de ple a ple, y ha tingut són sense dormir, y ha tingut sexe sense conseqüències, y ha tingut cames y no ha pogut caminar, y la única aspiració de la seva existencia ha sigut respirar pols y pendre el sol, una pols que anés cap an ell, com va cap als mobles de les cases dels deixats; un sol que li portessin a domicili y que calentés una mica però que no escalfés gaire. El laboriós beato Raimond Llull, quan va escriure el seu Fleuri de «Contemplació»'s degué trobar en el mateix cas: estat que'n podriem dir d'encantament; estat que'ls noucentistes en dirien «continuitat d'imperseverancia», y que nosaltres, més modestos, en direm «estat de badar».

El glosador acaba de rebre el Diario del Comercio, y veu, ab la natural sorpresa, que'l blat ha pujat una mica y que la mongeta's manté més ferma que'l fasolet.

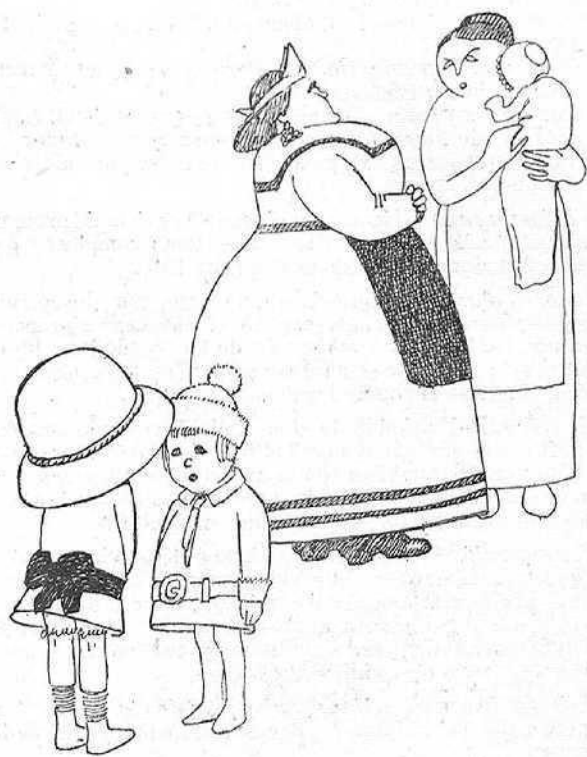
No hi ha com les estadístiques pera fer aixaribir als que pateixen d'ensopiment claustral y als que senten l'anyorament dels atmetllers florits.

XARAU

PAPERAM

GITANOS.— *Llibre d'Amor y de Pietat, per Pere Salom.*— La vida errant y vagabonda dels gitanos ha inspirat aquestes pàgines de bellesa y poesia; la miseria y el dolor per què ha hagut de passar, y passa encara, aquesta trista y bescantada rassa, han donat al llibre un perfum misteriós de flor de martiri, y una cosa y altra fan d'aquesta colecció d'articles una obra sentida y original. Consten en l'aplec poc més d'una dotzena de treballs, contes ràpids, esbossos de novela, descripcions de tipus, y en tots s'hi descobreix el talent d'un literat y la mà d'un artista.

El senyor Salom es un cultíssim y pulcre escriptor terrassenc que, al donar avui el seu llibre de *Gitanos*, ens consta que no va a rerassaga de ningú, doncs l'obreta feia anys que la tenia escrita y a punt d'entrar en màquina, sinó que per divergencies surgides entre ell y un editor, no ha pogut estamparse fins ara.

CRIATURADES

—T'engreixes molt, Caimito...

—Sí, però... d'aquí que seré didal...

Ademés, s'ha de confessar que aquets gitanos no s'assemblen de res als payets que tant exit, y ben merescut per cert, han assolit no fa gaire en les taules del teatre. Els gitanos del senyor Salom són uns altres gitanos; es un altre aspecte de la mateixa familia. Y com que'l món es molt gran y a la vida tothom hi té dret..., val la pena de donar a cada hu lo que sia seu.

ELS REGIDORS-BOMBERS AL CARRER DE LA RIERETA

—Després diran per què defensem la portada d'aigües!
—Y tal, home. Ves, si'ns haguessin deixat aprovar el dictamen, si s'hauria calat foc.

BIBLIOTECA POPULAR TEATRAL:

Les dents de l'oncle.—Joguina en un acte, per Emili Sala y Vidal.

El detectiu Jep-Roc Homs.—Parodia en un acte y tres quadros, per Salvador Bonavia.

Miqueta y sa mare.—Comedia en tres actes de G. A. Caillaudet y Robert de Flers. Adaptació catalana per Salvador Vilaregut. Fou estrenada ab exit en el «Teatre Principal» en Desembre de l'any passat.

El Comarcano.—Hem rebut d'aquesta revista de propaganda industrial, que's publica a Manresa, el tomo complet y perfectament enquadernat corresponent a l'any 1910.

Ombres d'amor.—Fantasia en un acte, per Josep Burgas. Va representarse per primer cop en el «Romea» a primers d'aquest any. De la novetat artística y de les condicions literaries de l'obra se'n va parlar aleshores lo suficient pera que avui ens poguem estalviar el cop de bombo.

El gripau.—Un follet de don Emili Tarré, que sembla formar part d'una serie que porta el titol de *Nostres besties*. En aquet que tenim a la vista ens fa un estudi d'*El gripau*, explicantnos ses condicions de vida y alabantnos ses qualitats, que, segons l'autor, són moltes pera bé de l'agricultura.

Els zin-calós (Els gitanos).—Acaba de publicarse el celebrat quadro escenic d'en Juli Vallmitjana. L'extraordinari exit alcançat per aquesta obra a l'estrenarse, fa cosa de dos mesos, es la més sòlida garantia de la seva virtualitat. Sols hem d'afegirhi avui que, al llegir-se, s'hi descobreixen noves belleses, y que la presentació tipogràfica es excelent.

Catleg de la casa Mangrané y fills de Guix, de Reus.—Es anunciador d'olis, farines y demés productes, y està molt ben presentat.

Ceguerà.—Idili dramatic en un acte, de l'eminent poeta Apelles Mestres. De forma impecable y d'idea poètica altament espiritual, resulta un gran poema amorós. Més propi pera esser llegit que representat, aquest idili, del que ja varem parlar aleshores de la seva estrena al «Romea», ha sortit ara a la llum en el folletó de *L'Escena Catalana*.

Madrid Filatélico.—Revista mensual dedicada als comerciants y coleccionistes de sellos de correu. Havem rebut el número 156, corresponent a Mars.

SEPT SCIENCIES

Camperola

Vora'l trull, a redós de tramontana,
ja he trobat tot florits els atmetllers;
llur brancam sembla un Maig; la flor, si grana,
omplirà d'atmetllons els dos graners.

¡Quin bo feia d'estarhi, ma estimada,
recolzat a la soca del més gros!
al dessobre ¡tot era una nevada,
que endolcia l'ambient d'un doll d'olós!...

Contemplava encisat aquelles branques
que l'oreig gronxolava sobre meu,
enviantme ruixats de volves blanques
a besarme la cara ab petó breu.

Y he trobat tan plaenta la carícia
que m'ha dat ab sos pètals l'atmetller,
que, t'ho dic en secret y sens malícia,
es més fina que aquelles que sabs fer.

¡Quin pler dona aspirar la dolça flaire
quan hi don' de ple a ple ab sos raigs el sol!...
¡Y que purs els petons que porta l'aire
ab les flors que desfulla el ventijol!

LL. BARCELÓ Y BOU

PRINCIPAL.—*Sava nova*, comedia en tres actes del senyor Godo ens va semblar una obra de tesis, quin principal defecte es que a la tendencia moderna del seu fons no correspon la tècnica artística de la seva construcció. L'idea de la comedia, l'assumpte estan bé; lo que hi passa, pot molt ben passar en la vida real, però, estem segurs de que'l procés de l'acció no s'escorreia del modo que'ns el presenta l'autor. Ab tot y això, creiem que la nova producció del senyor Godo es la més sincera y la més ferma de quantes li coneixem. El primer acte, que, com de costum en tota obra catalana, es el millor y el més sabiament arrodonit, conté escenes de gran naturalitat y els personatges hi queden en ell perfectament dibuixats; el diàleg es de forma correcta, encara que, a estones, caigui en algun perdonable lirisme.

En l'execució s'hi distingiren notablement les senyores Santolaria, Baró y Morera, y els senyors Goula, Guitart, Delhom y Galceran.

—Sentim vivament no poder arribar a temps pera parlar del debut del primer actor y director senyor Giménez, efectuat dimcres ab *El detective Sherlock Holmes*.

—Grans notícies: Demà, reaparició de la senyora Xirgu, completament restablerta. La setmana entrant, *La dama de les Camelies*. Molt aviat, *La pesca dels llagostins*.

ROMEA.—Sense que'l teatre s'hagi animat encara com voldriem, pot dirse que'l carfo està desencallat y que sols falta l'alicient de les estrenes pera acabar d'escombrar les pedres del pedregal.

En lo que va de setmana s'han reproduït ab exit *El mistic*, *Terra baixa* y *Los amantes de Teruel*, de quin paper protagonista'n fa en Pere Codina una veritable creació, ajudantlo molt acertadament la senyora Llorente.

—S'havia anunciat pera avui l'estrena de *La Miralla*, d'en Guimerà. Si realment es certa la tal estrena, no hi valdrà l'esser divendres de Quaresma: el teatre's veurà ple a vessar, y ens en alegrarem.

Y en el proxím número tindrem la satisfacció de parlar, ab el deteniment que's mereixen, de l'obra y dels artistes.

TÍVOLI.—D'ensà del debut de la nova companyia d'òpera que es molt escullida y bastant nombrosa, s'han donat, además de l'*Aida*, que serví de debut y fou un exit per la senyoreta Aracil y el tenor Ferré, *La Tosca*, *Carmen*, *Sonambula*, *L'Africana*, *La Bohème* y *Il barbiere di Siviglia*. Ab aquesta última y ab *Sonambula*, ha conseguit grans triomfs la celebrada diva Graziella Pareto, que ha fet gala de sa hermosa veu y del seu exquisit gust artistic.

Pera avui divendres anuncia l'empresa la bonica òpera de costums japoneses *Madame Butterfly*.

NOVEDADES.—Continuen portant gent la sarsuela gran *Soldaditos de plomo* y l'obreta d'en Benavente *Modas*, en la qual s'hi exhibeixen les tant bescantades *jupe-culottes* (faldilles-pantalons) que han resultat un magnific esquer pera'l nostre public.

ESPAÑOL.—D'ensà que s'han donat a la *sicalipsis*, sembla que'ls italians de la companyia Nunziata s'hi troben molt més bé. Dues obres d'aquet gènere, que representen molt bé, *La prima notte de matrimonio* y *La stanza dell'amore* estan cridades a donar molts plens encara.

APOLO.—Exit colossal de *La toma de la Bastilla* o *La Revolución francesa*. En Peyo es un gran home. El triomf ha superat an aquell d'*Els senyors de paper*. Se tracta d'un drama historic en set actes molt interessant, molt sugestiu, construït ab gran coneixement de l'escena y molt ben escrit. Una felicitació coral an en Pompeyo Gener y un aplauso als artistes, que hi fan tots ells lo que bonament poden.

PALAU DE LA MÚSICA.—El concert donat dissabte resultà un nou triomf pera aquest exquisit romantic del piano que's

L'ENDEMA

—¿Què es? ¿Un article sobre les eleccions?
 —Sí. Y que segurament deu ser de l'Eduard Calvet, perquè veig que comença:
 «¡Tots guanyant!»

diu Enric Granados. En el concert ens donà a conèixer tres obres inèdites, entre elles *Azulejos*, comensats pel malaguanyat Albéniz y acabats per en Granados, y les *Goyescas*, obra que se'ns va revelar com a definitiva d'aquet gran artista. En ses notes hi vibra tota l'emoció de l'Espanya de Carles IV, es un teixit de melodies de sublim inspiració, en la que les frases, ara dolces, ara d'una intensitat dramàtica asombrosa, parlen directament al cor. No hi ha que dir que tocades per son autor prengueren un relleu extraordinari. El poeta del piano recità sa obra d'una manera imponderable.

La darrera obra del programa, també inèdita, va ésser *El cant de les estrelles*, combinat ab les orgues y chors de l'Orfeó; però, sia per lo poc ensajat o per lo que fos, no produí l'efecte de grandiositat que segurament produirà en una segona audició.

Ara nostre país se'n va a recórrer les principals ciutats d'Europa, pera que aquells selectes publics consagrin definitivament la seva obra.

L. L. L.

ESQUELLOTS

EN les eleccions provincials verificades el passat diumenge s'ha produït un fenomen meravellós.

Se disputaven la victòria tres partits o tres tendències distintes, y les tres declaren haverla obtinguda y les tres celebren ab el mateix regositg el resultat favorable de la batalla.

Nosaltres, altruistes per temperament y partidaris decidits de l'alegria universal, celebrem també de tot cor aquest aconeixement extraordinari, que'ns permet disfrutar d'un cant d'alleluia sortit de tres camps diferents.

Lo que ara ha de procurar-se es estendre el procediment a altres manifestacions de la vida y mirar—per exemple—si's pot conseguir que en la vinenta rifa de Nadal tots els números, desde'l primer al darrer, surtin premiats ab la grossa.

En aquet cas, si se'ns avisa ab temps, prometem, contra la nostra costum, adquirir un decim.

□

EN Jiménez ha entrat a reforsar la companyia del Principal.

En Franqueza no'l volia. Quan algú li feia notar la manca d'un primer actor, responia que *dairos...*, que no estava per gastos, y que el public pren lo que se li dona.

Després de l'estreno d'*El senyor Civil*, ha sigut tot un'altra cosa. Don Teodoro Baró ha dit que les deficiències de l'execució havien sigut causa de que la comedia no agradés, y que era qüestió de buscar un director si desitjava l'empresa seguir fent el seu repertori.

Davant d'aquestes raons, decidí en Franqueza contractar an en Jiménez.

No fos cosa que don Teodoro s'enfadés y convertís en amenaça les seves indicacions.

□

Ja tiren!...

El Progreso, parlant del regidor don Joaquim Forcada, elegit diputat provincial el passat diumenge, assegura que aquet

senyor, al deixar la Casa de la Ciutat pera entrar en la de la Diputació, s'ha burlat de «la opinió de aquells que de buena fe le votaron para que defendiese sus intereses desde los escaños municipales».

¿Sent, don Emiliano, lo que li diuen?

Perquè, com compendrà el menos maliciós dels lectors, el tiro, en apariència dirigit al senyor Forcada, va dedicat al senyor Iglesias, qui, enviat a l'Ajuntament pera que desde allí defensés els interessos dels seus electors, burlantse dels compromisos contrets y sense respectar la voluntat del districte, va abandonar la concejalia pera arreplegar l'acta de diputat que'l seu amo li regalava.

¿No es això lo que *El Progreso* volia dir ab seva indirecta del dilluns?

□

AQUESTES coses no més succeeixen a Barcelona. Llegim en *La Ven* del dimars:

«Una comissió d'introdactors de peix s'ha queixat a l'alcalde de que'ls de Consums, en comptes de cobrarshi el 30 per 100, que es lo legal, els cobren el 22.»

Y, naturalment, l'alcalde, admirat de que hi hagi al món qui s'exclami perquè'l fan pagar poc, els ha promès donar les oportunes ordres pera que immediatament quedin satisfets els seus desitjos.

Animarse, cavallers!... ¿No hi ha per aquí cap altre contribuient que, eternit per aquet bell exemple, s'avin-gui també a pagar més de lo degut?

A veure si entre tots aixuguen el dèficit municipal que, segons notícies, està, el desvergonyat, enfilantse com una carabassera.

□

DILLUNS al matí, pel moll de Barcelona, passejava un senyor ab cara de satisfet.

—Ja tenim l'Esquadra a la vista!— va exclamar al toparse ab el primer conegut.

—Y per això està tant content?— respongué aquet.—Perquè té l'esquadra a la vista?... Jo una vegada hi vaig tenir una petita brossa y no ho vulgui saber el mal resultat que'm va donar.

□

ENTRE'ls candidats lerrouxistes revolcats el diumenge, el qui ab més filosofia s'ha pres la derrota es el senyor Esplugas, fotògraf del carrer de Pelayo y propietari de la *Colonia Puig*, de la carretera de Montserrat.

—¿Què hi farem!— diu que deia l'home a l'enterarse del seu fracàs electoral.—No'ns podem passejar pel palau de Sant Jordi? Ens passejarem pel *Camí de la Pessigolla*.

Es lo millor que pot fer el senyor Esplugas.

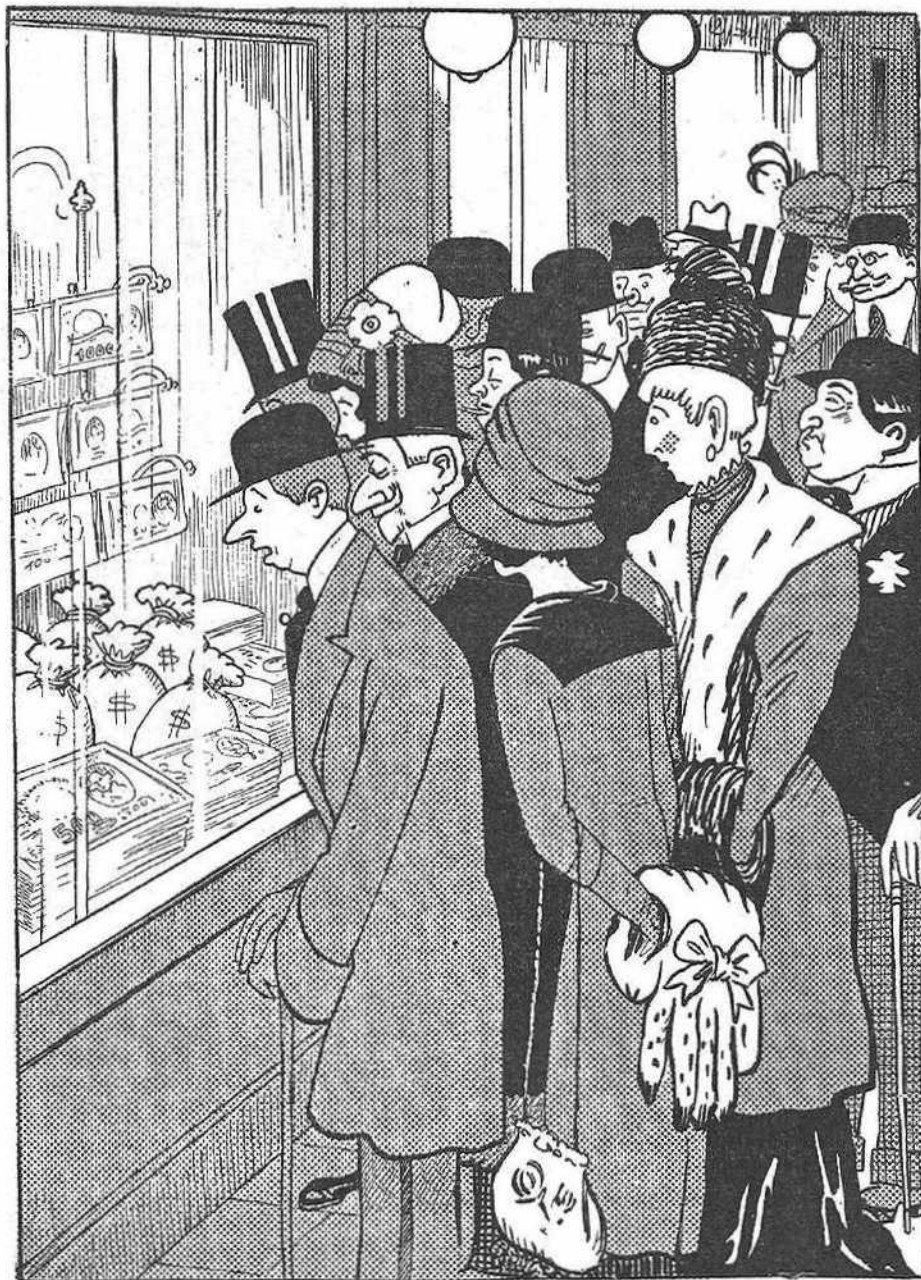
Més sans y convenient per ell han de resultar sempre els aires de Montserrat que'ls de la plassa de Sant Jaume.

L'hi assegurem sense segona intenció.

□

No deuen ignorar que en certes hores d'aquets ultims dies, el fred ha tornat a apretar de valent.

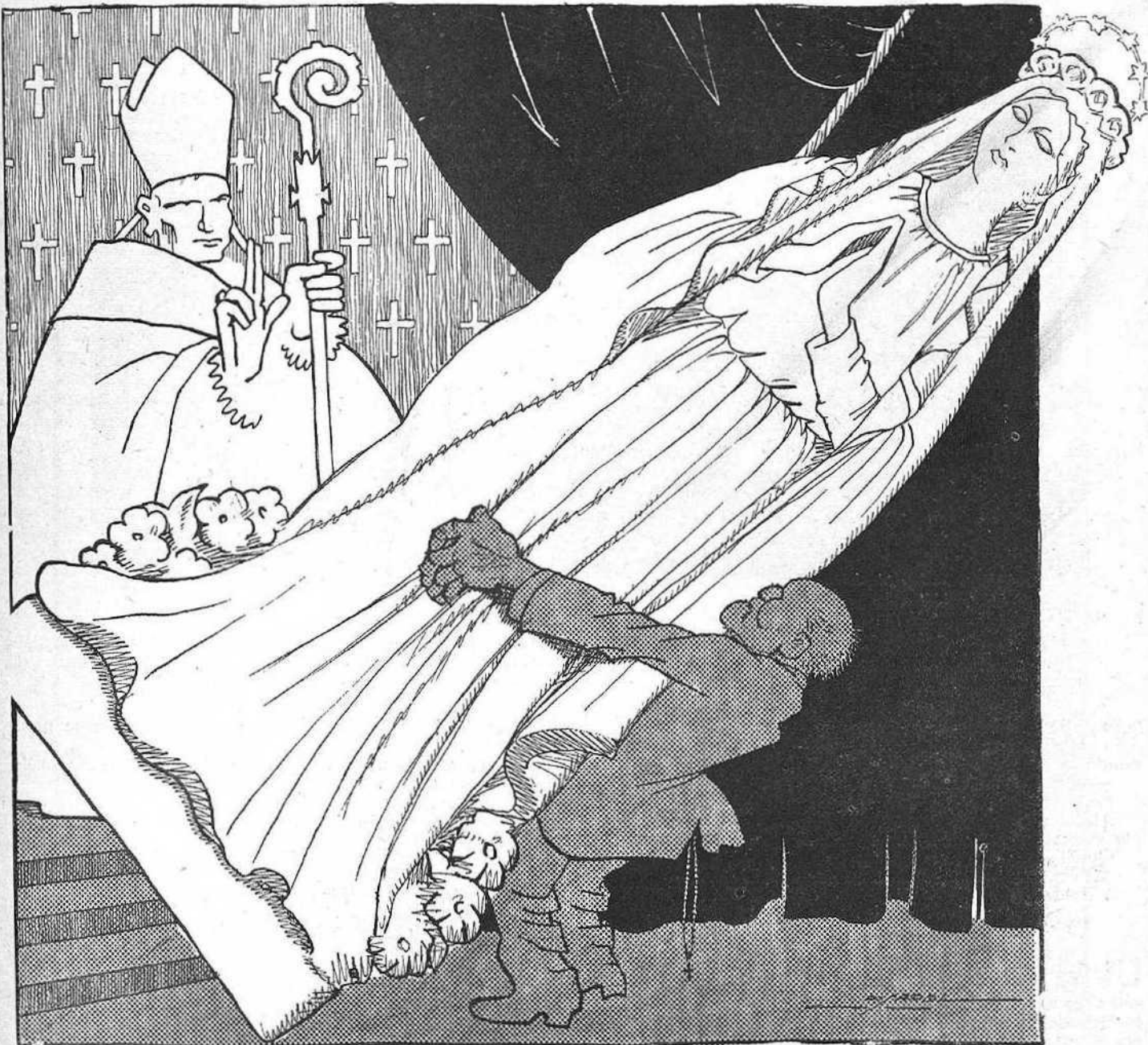
L'altre vespre anava per les Rambles un senyor abrigat fins a les orelles.

MURMURACIONS

—Què deien les males llengües? que havia perdut la fortuna aquet senyor?

—Oh, potser són sevillanos...

EN GAUDI A CA'L BISBE

—No necessita una imatge pel cimbori de la Catedral?... Vegi si li fa pesa aquesta que estava destinada a ca'n Milà... Li donaré barateta...

Era'l senyor Gamboa, l'hoste il·lustre que havem festejat darrerament.

—Qui es aquet?—va preguntar una senyora al seu marit, al veure passar un tipo tan tapat.

—Es l'embaixador de Mexic.

—Doncs, mira...: sembla l'embaixador de l'Hivern!

□

MAL que pesi als interessats en fer-la prosperar, pot dir-se que la moda de la *jupe-culotte* ha fet a tots.

Lo que havia d'esser un exit en l'indumentaria femenina, serveix, a fòra, pera distreure la gent. Entre nosaltres, ha esdevingut la faldilla-pantalón, un element de revista pera ús dels Viérgol, els Perrín y Palacios y demás conreudors de la plàstica sicalíptica.

Encara no ha sortit al carrer, y ja la *jupe-culotte* ha pujat als escenaris. De l'enrenou passat no'n queda més que un record.

Ha passat la moda de la *jupe-culotte*.

Queden no més els homes faldilletes.

□

UNA comissió de marins de l'Esquadra Espanyola que dilluns passat anclà en el port, va anar a complimentar al nostre Ajuntament.

Pera correspondre a la gentil visita, es quasi segur que una comissió de regidors passarà un dia d'aquets a bordo dels barcos.

Aconsellem als marins que tinguin cuidado, si els porten a visitar els *fondos*.

□

L'AUCELL MECANIC

El «Blériot» tripulat per M. Gibert volant, diumenge passat, per damunt de Barcelona.

No podrà dir el senyor Pinilla que no l'haguessim avisat.

Quan vam veure que en el seu propi diari el tractaven de *candidato*, ja varem tenir l'honor de dirli:

—Alerta, don Jesús, que se'l van a rifar.

Hem sigut profetes.

Abandonat pels seus correligionaris, el *candidato* lerrouxista per Vilanova-Sant Feliu ha rebut carpetasso.

Que li serveixi d'experiencia.

Al món, senyor Pinilla, no se'n pot ser de *candidato*.

Y tractantse de certa gent, menos.

□

UN telegrama de Saragossa:

«Un sujeto exigió al fabricante don Manuel Rubio 500 pesetas con amenazas de muerte. Pedía que se depositaran frente la Exposición. Fué á recogerlas una niña. Momentos después, era el sujeto en cuestión detenido por la policía.»

M'hi jugo un peix que aquet *sujeto* es un solemne papanates.

Deixarse agafar per 500 pessetes!

No serveix pera regidor.

□

Com que sab que als papanates que la llegeixen això sempre'ls fa efecte, la *Gaceta dels xinos*, quan parla dels seus enemics polítics, encara diu: *els solidaris*...

Per més que sortir an aquestes altures ab la *Solidaritat* ja es pendre massa el número al *pueblo*, fins a cert punt no extrañem gens que l'orgue de don Alejandro torni ab la seva cantarella.

Aixís, parlant dels *solidis*, el lector s'olvida dels *liquids*.

Y no pensa ab el xanxullo de les aigües, que'ls lerrouxistes preparaven, amagats darrera de don Gonzalo.

□

EN Mir, en Marial y en Callén han tingut de marxar a Madrid pera ajudar a l'arcalde en les gestions que a favor de Barcelona està realisant a la Cort.

Tots tres s'han vist obligats a deixar les seves ocupacions, sacrificantse una vegada més en interès de la ciutat.

El pobre d'en Mir, ha anat a Madrid quan tot just acabava

d'arribar d'un llarg viatge per l'extranger, efectuat també pera afavorirnos.

Lo qual no serà obstacle pera que hi hagi qui segueixi malparlant dels regidors.

Ja té raó el ditxo:

De mal agraits l'infern n'es ple.

□

EN un dels arrabals de Barcelona està a punt d'obrirse un cinematògrafo.

L'edifici del tot llest, el propietari's disposa a inaugurar-lo molt aviat.

Dèu ser per això que, a la porta del local, hi han posat un gran lletrero que diu, textualment:

«PRÓXIMA APRETURA»

Tractantse d'un cinematògrafo, oi que l'errada del pintor lletrista resulta un epigrama molt salat?

□

DIUMENGE corria per un dels districtes electorals una candidatura que deia:

Voto contra els farsants.

La patrocinava el sentit comú.

Perxò no va triomfar.

□

SEGONS, per conducte de la *Gaceta*, ens fa saber el Govern, la llagosta ha sigut completament exterminada en les províncies d'Almería, Avila, Badajoz, y altres que anomena y que ascendeixen a divuit.

Y en la ciutat de Barcelona, ¿quan se l'extermina?

Perquè, cal que'l Govern ho sàpiga: poques localitats d'Espanya's veuen avui tan castigades per la llagosta com aquesta.

A la Casa de la Ciutat, especialment, està treballanthi de tal modo, que no hi deixa res per verd.

□

CADA dia que passa va resultant més interessant y substanciosa l'informació telegràfica d'*El Diluvio*.

LA FORSA DELS NÚMEROS O EL RESULTAT D'UNA LLUITA ELECTORAL

—Ara sí que veig que anem de tomballons!

El dilluns a la tarda publicava un *parte* de San Sebastián, ab aquesta extraordinària notícia:

«El representante de la Sociedad Kursaal ha quedado encantado del castillo de la Mota.»

Se'ns figura que per encantat que quedés l'aludit senyor, no hi quedaria tant, de segur, com els lectors de l'ameníssim diari, cap dels quals s'explica que, pera enterarse d'aquestes ximpleries, hagi de pagar sis rals cada mes.

□

A l'A. N. R. de Sant Andreu, el regidor don Ignasi Iglesias hi donarà demà passat una conferencia sobre *L'estètica en l'humilitat. L'art en la casa del pobre*.

No faltará qui digui que, tractantse de la casa, l'última paraula de l'art serà sempre no satisfer el lloguer.

□

UN cèlebre jockey americà, M. Sloan, s'ha fet aviador.

No hi ha res d'excepteional en tot això. Abans l'home corria a dalt de cavall, ara correrà en un Blériot o en un Voisin. Existeix certa afinitat entre les dues carreres.

Lo que es particular es el cas de París. A París s'ha fet aviador un metge.

Sinó que també té la seva explicació si un considera que's tracta d'un metge sense parroquia.

S'alsarà ab el monoplà, s'espallará un òs y, si's cura ell mateix,... serà la única manera d'adquirir un client.

□

PETIT CORREU

La revista *Materiales y Documentos de Arte español* ha obert un Concurs entre artistes espanyols pera la creació d'un *Diploma*, destinat a premiar treballs artístics-industrials, y aplicable a Escoles, Centres, Exposicions, etc.

En la Llibreria Parera—Fortuny, 6, 1.ª, Barcelona—se facilitaran sobre aquest Concurs quants datos puguin convenir a les persones que desitgin concórrerhi.

XARADES

I

Dos Total (no de les mitges),
diu que's casa ab en *Primera*,
y aixís, d'aquesta manera,
cor què vols, cor què desitges.

EUDALD SALA

II

Resulta virtut *primera*;
preposició la *segona*,
y moneda n'es *tercera*;
y el *total* un partit dona.

P. ROMAGUERA

III

No es gens espès la *primera*;
aliment *invers-segona*;
y trobaras el *total*
en qualsevulga persona.

R. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

ANAGRAMA

Total, total un total
que tingui bon dineral.

A. P. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

TARGETA

ADELA REP

Formar ab aquestes lletres el nom d'una vila catalana.

J. M.ª SUREDA (a) ANDARÍN

ENDEVINALLA

Ne formaras dugues creus
de les cames, sense peus...
Tinc tela y no soc teler,
endevina què puc ser.

EUDALD SALA

CONVERSA

—¿Vols venir a fer la copa, Conrat?
—No, que vindria el teu germà.
—¿Quin, en Quim?
—No, el que tu mateix m'has dit.

LLUÍS RAMIS CAMALÓ

JEROGLIFIC

D

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

SOLUCIONS als darrers Trenca-caps

A la Xarada I: *Tibidabo*.—A la Xarada II: *Panorama*.—A l'Anagrama: *Hora-rahó*.—A la Targeta: *La senyora X*.—A la Conversa: *Reus*.—Al Jeroglific: *Treize es el punt de les dñes*.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:
Llibreria Espanyola,
Rambla del Mitg, núm. 20
BARCELONA

Preus de suscripció:
Fòra de Barcelona,
cada trimestre:
Espanya, 3 ptes. -Extranger, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Impremta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

COLECCIÓN DIAMANTE : TOMO 112

OBRA NUEVA

ACABA DE PUBLICARSE

LOS ESTUDIANTES DE PARÍS

por MANUEL UGARTE

Un tomo en 8.º — Ptas. 0'50

El fotógrafo aficionado — Los rayos X y el radio — El alcohol en la industria — La aerostación moderna — El electricista aficionado

Precio de cada obra: 2 reales

Ciencias y paciencies

per FRA-NOI

Secrets d'economia domèstica : Remeis fàcils y barats : Experiments de física recreativa : Fórmules d'art culinari
Jocs y entreteniments casolans

Preu: UNA PESSETA

ALEXIS DE TOCQUEVILLE

La democracia en América

— Traducción española de CARLOS CARRILLO ESCOBAR —

Un tomo: Ptas. 7

Los cent conceyls

del Conceyl de Cent

escrits de mà de FRA FELIU PIU DE SANCT GUIU,
canonge de la Seu,
ab altres màximes e veritats que shi enclouhen, e son en vers

Un volum: Ptes. 1

— OBRA NUEVA —

La política clerical

— Traducción de —

R. MAURI : y la democracia : JOSÉ SÁNCHEZ-ROJAS

Un tomo: Ptas. 3'50

Lo romiatge de l'ànima

VÍCTOR BALAGUER

Un volum Ptes. 1

D'aquí a pocs dies

: Edició popular :

EL DALTABAI

Traducció d'en

SANTIAGO RUSIÑOL

EL TITELLA PRODIG original d'en SANTIAGO RUSIÑOL

Aviat

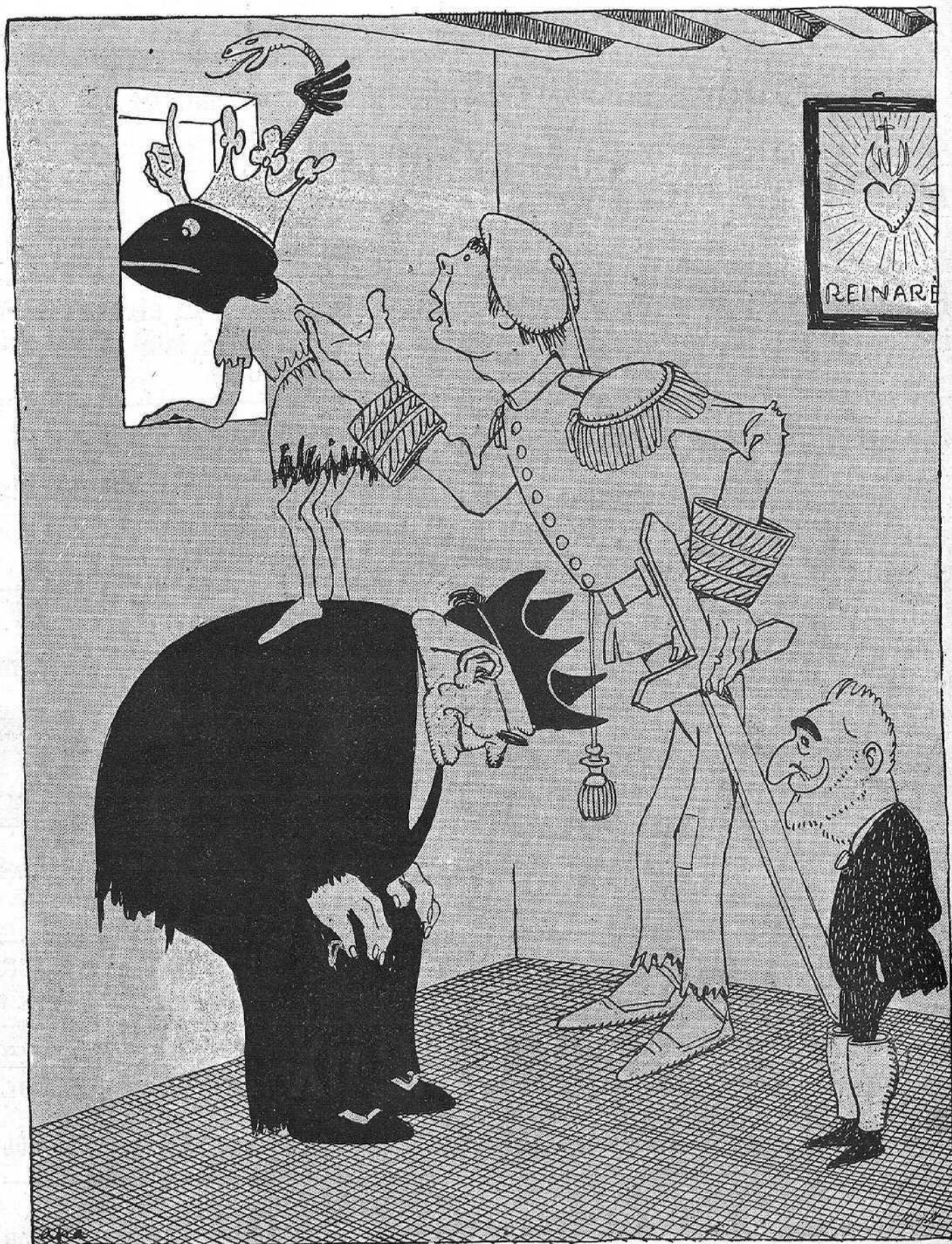
sortirà

La columna de foc

per

GABRIEL ALOMAR

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral per certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaxes.

LO DEL DISTRICTE III

- Ciutadans!... Treure un vot a la «Lliga», equival a donarlo als lerrouxins.
 -(No, dóna; si aquí'n tindrem de sobres, y sempre es preferible un d'esquerrà que un d'en Lerroux.)
 -(Ja ho sé, tonto; però alxis farem la gultza an en Gubern!)